

Verf. Quarto, ex eo quod.

45 An minor restituatur ad retractum rei alienate post præteritum tempus lege præscriptum, disputat Sfort. Odd. part. 2. quæst. 87. art. 1. ex num. 1. & cum communi affirmat: consentiunt Barbosa collect. cap. Constitutus, num. 4. de in integ. restit. Matienz. in l. 8. gloss. 1. num. 1. & gloss. 11. in princ. tit. 11. lib. 5. Recopil. Joan. Garc. de nobilit. gloss. 6. §. 2. num. 19. Verum contra deciditur ex d. l. 8. Recop. notant Matienz. ubi proximè, Azeved. in eadem l. 8. num. 6. Hermosill. in l. 55. gloss. 8. num. 32. titul. 5. part. 5. Solutionem habes num. 43.

Verf. Quinto, in ejusdem.

46 Hanc quæstionem discutunt Guttier. Practic. lib. 1. quæst. 52. à num. 3. Sfort. Odd. d. q. 64. art. 5. Et licet communiter placeat, non concedendam esse restitutionem ad objectionem dilatoriarum exceptionum, propter præjudicii parvitatem, rectè tamen per Guttier. & Odd. distinguitur, ut si minor graviter lædatur ex omissione in proponenda dilatoria, restitutione juvetur, aliàs non. Quando autem levis, aut gravis læsio ad hunc effectum censetur, judicis arbitrio relinquuntur. Cum ergo grave sit, ac periculosum coram suspecto iudice litigare, cap. Cum inter 5. de exception. restitutio deneganda non est.

Verf. Vidi tamen non semel.

47 D. Covar. communem sententiam amplexus opinatur, restituendum esse minorem, ut recusationem opponat in Consiliarios, & Auditores post conclusum in causa, quanquam suspicionis occasio antè fuisset exorta: cui accedunt Guttier. dict. quæst. 52. in fin. Didac. Per. in l. 1. verf. Terrò dubitatur, tit. 5. lib. 3. Ordin. Contra decisum habemus lege regia, de qua sup. num. 42.

Ad Num. 5.

48 De forma præcedendi in recusatione iudicum in foro Ecclesiastico videndus Barbosa collect. cap. Cum speciali 62. de appellat. ubi plures, num. 2. Paz in Praxi, tom. 2. part. 1. cap. 6. ex num. 9. Cur. Philip. part. 1. §. 7. num. 5. cum seqq. Molin. sup. num. 8. cum seqq. Est observandum, non semper de Jure Canonico arbitros eligi, ut de causa recusationis cognoscant; nam si delegatus Pontificis subdeleget, ipse super recusatione subdelegati debet adiri, cap. Super questionum 27. §. Quem vero de offic. deleg. Item si Vicarius Generalis, sive delegatus Episcopi recusetur, hic de recusatione cognoscit, cap. Si contra num. 4. §. Cum autem, eo tit. in 6. Barbosa collect. ibi, num. 5. & 27. ubi alii. Molin. num. 15. qui ampliat in delegato cujusque Ordinarii, & limitat quod de subdelegato recusato dictum est, si delegatus causam commiserit, nihil reservans de jurisdictione, quo casu arbitri creari debent Barbosa collect. cap. Si contra, num. 17. de offic. deleg. in 6. Ad hæc Ordinarius proposita recusatione, ut arbitrorum electio cesset, causam poterit delegare, cap. Si quis contra 4. de for. comper. ubi Barbosa num. 3. Molin. num. 17. Paz num. 24. Cur. Philip. num. 8.

Ibi: A litigantibus electi.

49 Ubi sunt colligantes, ipsi hujusmodi arbitros eligunt; sed si iudex ex officio procedat, hic, ac reculans simul illos constituunt. Molin. num. 9.

Ibi: Sed si causa fuerit delegata.

50 Alius subjungitur casus præter enumeratos proponer, quo iudice recusato, non de venitur de arbitros, cum scilicet causa pluribus committitur cum clausula, Quod si omnes interesse non possunt, &c. Etenim si unus suspectus arguatur, cæteri delegati de recusatione cognoscunt, ex cap. Si contra unum, de offic. delegat. in 6. ubi Barbosa cum aliis in collect. num. 4. Molin. disp. 24. num. 3. in fin. verf. Secundo modo, Paz num. 16.

Ibi: Quaritur tandem, an id sit respondendum.

51 Excitatur hic dubium, num decisio dicti capituli. Si contra unum, procedat in delegatis cum clausula, Et eorum cuilibet. Et videbatur affirmativè respondendum, propter utriusque clausulæ similitudinem, rationisque paritatem.

Verf. Nos verò contrariam sententiam.

52 At nihilominus contrarium placet Præfuli nostro, ut scilicet arbitri debeant eligi, quod fuse probat per utriusque clausulæ diversitatem, de qua Molin. ubi proximè, & num. 4. Barbosa tract. de Clausul. claus. 125. num. 3. cum seqq. qui de effectu hujus clausulæ disserit.

Verf. Secundo est animadvertendum.

53 Docemur, quod ex delegatione cum clausula, Et eorum cuilibet, nequeunt omnes delegati de causa cognoscere: quod dubium videtur, cum jurisdictione & omnibus collectivè, & singulis insolidum tributa censetur, ut ait Barbosa num. 6. ubi expresse, plures, vel unum posse uti jurisdictione.

54 Sed prætermisissis cæteris rationibus, quæ pro negativa, & arbitrorum electione adducuntur, supposito quod si delegati concurrant, & litterarum impetrator consentiat, possint duo, vel plures causam examinare, ea videtur adhibenda distinctio, ut quando duo, vel tres delegati jurisdictionem incipiunt per citationem exercere, & unus ante litem contestatam, vel postea (cum licet) recusatur, locus sit decisioni Pontificiæ, ommissa arbitrorum electione; nulla etenim discriminis ratio excogitari poterit, cum sint conjudices, qui unus sine alio procedere valet. Aliud juris est, si unus qui solus de causa cognoscit, suspectus asseratur; nam cæteri conjudices non existunt, nec se immiscere permittuntur, nisi qui prævenit, impediatur, ut Molina, & Barbosa observarunt; nec enim per recusationem jurisdictione tollitur, sed suspenditur, donec causa super recusatione terminetur; ideo arbitros eligere oportebit, ut D. Covar. placuit.

SUMMA-

CAPUT XXVII.

Ad Num. 1.

SUMMARIUM.

- 1 Qui in iudicio succumbit, ad litis expensas condemnari debet; sed limitatur num. 11.
- 2 Utrum Fiscus, & Fiscalis ad expensas damnetur, aut repetat quas fecerit à superato.
- 3 Propter temeritatem litigantis, etsi dolus absit, victus expensarum solutione coercetur.
- 4 Per juramentum calumnie non excusatur expensarum condemnatio.
- 5 Etiam in criminalibus locum habet expensarum damnatio.
- 6 Contumax solutione expensarum punitur.
- 7 Victus super articulo potest ad expensas damnari: & utrum ei liceat provocare, num. 8. & 9.
- 10 Iudex post sententiam quando valeat facere expensarum condemnationem, & num. 28. & 32.
- 11 Superatus qui justam habuit causam litigandi, expensarum damnatione non oneratur: quod ampliat num. 15.
- 12 An quis ex justa causa litigaverit, iudicis arbitrio relinquatur, nec releveratur qui advocatum peritum consuluerit.
- 13 Qui succubuit, non justa causa litigasse presumitur.
- 14 Quid si cepit bona fide agere, ac lite pendente litiganti patuit injustam fore causam.
- 16 Utrum appellatus, qui in secunda succubuit instantia, possit ad litis sumptus damnari.
- 17 An expensarum condemnatio facta in secunda instantia, intelligatur etiam quoad primam.
- 18 Reus facilius releveratur ab onere expensarum quam actor.
- 20 Si expensæ debeantur jure actionis, ut ex pacto, non prodest justa causa litigandi.
- 21 Contumax non eximitur ab expensarum solutione, licet justa de causa in iudicio versetur.
- 22 Excusatur si legitimam rationem non comparandi ostenderit.
- 23 Lex jubens absolute, superatum ad litis sumptus damnari, restringitur, nisi justam litigandi causam habuerit.
- 25 Iudex non tenetur succumbentem ad expensas damnare, nisi petatur.
- 26 Potest tamen, si sibi visum sit, non habuisse justam causam litigandi, tamen si victor expensarum non meminert.
- 27 Ex vulgari clausula, qua justitiam ministrari postulatur, iudex astringitur ad earum justam damnationem.
- 29 Quando appellare liceat ab ommissa expensarum damnatione.
- 30 Quid si expressim iudex absolvat.
- 33 Expensæ debite ex contumacia exigi possunt, etiam principali iudicio extincto.
- 34 Expensarum quantitas iudicis arbitrio designatur.
- 35 A decreto de taxandis expensis non provocatur, sed ab excessu taxationis licet appellare. Condemnatio expensarum restringitur ad processuales, nisi aliud exprimat, ibid.
- 36 Forma taxandi sumptus litis optima traditur.
- 37 Discrimen quoad taxationem inter juramentum de veritate, & affectionis pro consequenda reparatione damni illati, vel solutione expensarum.

Superatus in iudicio damnari debet, ut vincenti i litis expensas persolvat, l. 7. tit. 17. lib. 3. tit. 22. lib. 4. Recop. l. 4. Eum qui temerè 79. de iudic. l. qui solidum. 80. §. Etiam Respublica, de leg. 2. l. Constitutio 5. de fruct. & lit. expens. §. 1. Inst. de pen. tem. litig. Greg. Lop. in l. 8. gloss. 1. tit. 22. p. 3. Donell. lib. 16. cap. 3. ubi Osuald. lit. E. Tusch. lit. E. concl. 626. num. 1. Fab. in ration. d. l. Eum qui, Parlad. quotidian. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 18. num. 1. Azeved. in d. l. 1. Recop. num. 1. Pichard. in d. §. 1. num. 1. & manu duct. ad prax. part. 2. §. 17. num. 2. Hermos. in l. 8. gloss. 5. tit. 3. num. 1. p. 5. Aug. Barbof. cum aliis collect. cap. Calumniam, num. 2. de pen. quod pariter in actore ac reo observatur. Petr. Barbof. in d. l. Eum qui, num. 75. nisi iusta litigandi causa victus releveretur, ut inferius adnotabitur.

Patronus quoque fisci, quamvis ab ea regula excipiatur, tamen quoties de calumnia aperte confiterit, ad expensas ipse tenebitur. Petr. Barbof. num. 203. Farinac. prax. quæst. 16. num. 20. Lanfranc. tract. de expens. num. 26. tamen contra sentiat Amaya in l. 1. num. 23. C. de delatorib. lib. 10. Nec prodest sanctimonia vitæ, rusticitas, aut sexus, ne fictus in expensis damnetur. Petr. Barb. à num. 65. At paupertatem, vel arctissimum cognationis vinculum excusare, scripsit Tusch. sup. num. 65. & 78. Addit Petr. Barbof. num. 211. liberari ab expensarum gravamine superatum, si adversarius ob privilegium eas solvere non teneatur, de quo est lex 30. tit. 20. lib. 2. Recop. Ex qua constitutione est observandum, quod nunquam fiscus ad expensas victori damnatur. Petr. Barbof. num. 199. Alfar. de offic. Fiscal. gloss. 16. privoil. 70. num. 216. Azeved. sup. num. 6. Farin. num. 22. Amaya num. 22. licet Fiscalis aliquando damnari possit, ut mox præmissi, ac tenet Cevall. commun. cont. comm. q. 539. num. 8. & quamquam Alfar. & alii doceant, Fiscum superantem non repetere ab adversario sumptus litis, obistere tamen videtur dicta lex 30. Recop. ubi asseritur damnatum in causa Fiscali ad expensas, non teneri ad illas, quas ipse tabellionibus ex privilegio non solvit: secundum quæ posset sustineri, quod si ex fiscali pecunia sumptus non modici fierent, velut ad adducendos testes, aut si notarius pro illis examinandis peregrè mitteretur, merito Fisco adversarius superatus ad expensas condemnaretur, & ita accipi regiam legem, ac limitari doctrinam Petri Barbof. de qua proximè, qui num. 204. regulam supra traditam num. 1. ampliat, ut iudex etiam ex officio perperam procedens, ad litis expensas possit condemnari.

Ibi: Et nihilominus huic regula.

Victus, etsi in lite absque dolo versetur, putans se iustam fore causam; tamen si temerè litigaverit propter negligentiam, vel stultitiam, ad expensas litis tenebitur, d. l. Eum qui temerè d. §. 1. Inst. de pen. tem. litig. Tusch. d. conclus. 626. num. 2. & 21. Fab. ubi sup. Azeved. num. 7. Pichard. in d. §. 1. num. 6. Guttier. Practic. lib. 1. quæst. 135. num. 3. Petr. Barbof. sup. num. 8. Lanfranc.

X 3